

ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΑΡΑΧΩΒΑΣ: Η ΑΠΟΛΥΤΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΑΛΒΑΝΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ

Με την έναρξη της Επανάστασης, η Αράχωβα, το σημερινό χειμερινό τουριστικό θέρετρο στις υπώρειες του Παρνασσού, απελευθερώθηκε από τους λήγους Τούρκους που ζούσαν εκεί. Το 1823 όμως, κατά την εκστρατεία του Γιουσούφ Περκόφτσαλη πασά στην Ανατολική Στερεά Ελλάδα, τουρκικός στρατός ανάγκασε τους αριθμητικά λιγότερους Έλληνες να εγκαταλείψουν την κωμόπολη, η οποία κάηκε στις 10 Ιουνίου.

Η Αράχωβα βρέθηκε και πάλι στο επίκεντρο τον Νοέμβριο του 1826, όταν ο Γεώργιος Καραϊσκάκης πραγματοποίησε εκστρατεία στις «προσκυνημένες» περιοχές της Στερεάς Ελλάδας για να αναζωπυρώσει το επαναστατικό πνεύμα των κατοίκων της και να αναγκάσει τον Κιουταχί να στείλει δυνάμεις εναντίον του, εξασθενώντας το στρατόπεδό του στην Αθήνα που πολιορκούσε την Ακρόπολη.

Στις 17 Νοεμβρίου 1826 ο Καραϊσκάκης με τους άνδρες του έφθασε στο Δίστομο, όπου στρατοπέδευσε. Επειδή φοβόταν κατάληψη της Αράχωβας, περιοχής με στρατηγική σημασία, φρόντισε να την καταλάβει, προτού προλάβουν οι Τούρκοι. Από την πλευρά τους, οι Τούρκοι έχοντας πληροφορηθεί την εμφάνιση ελληνικού στρατού στην περιοχή έστειλαν από τη Λιβαδειά τον Μουστάμπε με 2.000 επίλεκτους Τουρκαλβανούς και 200 ιππείς. Αιφνιδιάσθηκαν, όμως, από την κίνηση του Καραϊσκάκη και δεν τόλμησαν να εισέλθουν στην πόλη. Αρκέστηκαν να οχυρωθούν στο ύπαιθρο, σε υψώματα του Παρνασσού γύρω από την Αράχωβα.

Την επόμενη ημέρα, 18 Νοεμβρίου, τμήματα του εχθρού επιτέθηκαν στους Έλληνες, αλλά παρά τις αρχικές του επιτυχίες δεν κατόρθωσαν να ανατρέψουν τις ελληνικές θέσεις. Μάλιστα, ο Μουστάμπε που παρακολουθούσε τη μάχη από ένα ύψωμα δέχθηκε επίθεση από τα νώτα του και από καθαρή τύχη διέφυγε τον θάνατο. Το βράδυ της ίδιας μέρας βρήκε τους Έλληνες σε πλεονεκτική θέση, έχοντας περισιφίξει τον κλοιό γύρω από τον εχθρό, ο οποίος είχε να αντιμετωπίσει και τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Ο βοριάς που κατέβαινε από τον Παρνασσό ήταν ανυπόφορος, ενώ έκαναν την εμφάνισή τους και οι πρώτες νιφάδες του χιονιού. Αντίθετα, οι Έλληνες βρισκόταν σε πλεονεκτικότερη θέση, αφού μπορούσαν, όταν δεν είχαν υπηρεσία, να ζεσταίνονται στα τζάκια της Αράχωβας.

Μέρα με τη μέρα η κατάσταση των Τούρκων γινόταν όλο και πιο δύσκολη. Το κρύο και το χιόνι εμπόδιζε τις κινήσεις τους. Έγιναν τότε προτάσεις στους Έλληνες να τους αφήσουν να φύγουν, με αντάλλαγμα τα ζώα και τις αποσκευές τους. Ο Καραϊσκάκης ζήτησε επιπλέον να παραδώσουν τον οπλισμό τους και να εγκαταλείψουν τα Σάλωνα (Αμφισσα) και τη Λιβαδειά. Οι Τουρκαλβανοί θεώρησαν τους όρους του Καραϊσκάκη εξευτελιστικούς και τους απέρριψαν. Μην έχοντας άλλη διέξοδο, ο Μουστάμπες διέταξε τους άνδρες τους να ετοιμαστούν για να επιχειρήσουν έξοδο μέσα από τις ελληνικές θέσεις τη νύχτα της 23ης προς την 24η Νοεμβρίου. Όμως κι ενώ οι προετοιμασίες βρισκόταν στο τελευταίο στάδιο μία ελληνική σφαίρα τον τραυμάτισε πολύ σοβαρά και προτού αφήσει την τελευταία του πνοή διέταξε τον αδελφό του Κarioφιλήμπε να του κόψει το κεφάλι και να το πάρει μαζί του κατά την έξοδο για να μην τον αποκεφαλίσουν νεκρό ή ζωντανό οι γκισούρηδες κι ατιμαστεί. Οι Τουρκαλβανοί ζήτησαν νέες διαπραγματεύσεις, που δεν κατέληξαν σε αποτέλεσμα. Τότε αποφάσισαν να πραγματοποιήσουν την έξοδο. Ήταν μία μετά το μεσημέρι της 24ης Νοεμβρίου 1826, όταν εν μέσω χιονοθύελλας, με τα γιγαγάνια στα χέρια βγήκαν από τα ταμπούρια τους και κατευθύνθηκαν προς τις κορυφές του Παρνασσού. Οι Έλληνες τους αντιλήφθηκαν και όρμησαν κατά πάνω τους με γιγαγάνια και μαχαίρια, καθώς το χιόνι που έπεφτε αχρήστευσε τα όπλα τους.

Η χιονοθύελλα ήταν τόσο δυνατή, ώστε δεν μπόρεσαν να τους καταδιώξουν πέρα από τις τελευταίες πλαγιές του Παρνασσού. Από τους 1.200 περίπου κατάκοπους Τούρκους που έφθασαν στις κορυφές του βουνού, μόνο 200 μπόρεσαν τελικά να σωθούν στο μοναστήρι της Ιερουσαλήμ, και από αυτούς οι περισσότεροι με τρομερά κρουαγιάματα. Οι υπόλοιποι βρήκαν το θάνατο από την παγωνιά. Κατά τη διάρκεια της Μάχης της Αράχωβας οι Έλληνες είχαν ελάχιστες απώλειες: 4 νεκρούς και 9 ελαφρά τραυματίες.

Την επόμενη της μάχης, 25 Νοεμβρίου, ο Καραϊσκάκης, ακολουθώντας τον παλιό φρικιαστικό έθιμο των Τούρκων, έστισε σ' ένα λόφο, ορατό από το Μαντέιο των Δελφών, τρόπαιο σε σχήμα κόλουρου κώνου με 300 κεφάλια των εχθρών του και με την επιγραφή:

«Τρόπαιον των Ελλήνων κατά των βαρβάρων Οθωμανών ανεγερθέν κατά το 1826 έτος Νοεμβρίου 24- Εν Αράχωβα». Συγχρόνως, έστειλε στην κυβέρνηση, που έδρευε στην Αίγινα, τα κεφάλια του Μουστάμπε και του Κεχαγιάμπε, καθώς και 12 αιχμάλωτους τούρκους αξιωματικούς.

Ο Καραϊσκάκης ανήγγειλε τη μεγάλη νίκη στην κυβέρνηση με επιστολή, την οποία υπέγραψαν όλοι οι οπλαρχηγοί και οι αξιωματικοί που πήραν μέρος στη μάχη. Τα ονόματά τους διέσωσε ο αγωνιστής, συγγραφέας και πολιτικός Νικόλαος Σπηλιόδης (1785-1862). Μεταξύ άλλων, αναφέρονται με τη σειρά υπογραφής της επιστολής: Γεώργιος Καραϊσκάκης, Βασίλης Μπουσός, Σπύρος Μήλιος, Νικήτας Σταματελόπουλος, Γιαννούσης Πανομάρας, Αναγνώστης Ροκάς, Γιάννης Δαγκλής, Νικόλαος Καραμέτσος, Χρήστος Χατζηπέτρος, Χατζή-Μιχάλης Νταλιάνης, Μήτρος Βάγιας, Γαρδικιώτης Γρίβας, Αθανάσιος Κουτσονίκας, Λεόντης Δαγκλής, Παναγιώτης Γαλιάνης, Γεώργιος Μαλάμος, Σπύρος Ξύδης και πολλοί άλλοι. Η νίκη στην Αράχωβα αναζωπύρωσε την επανάσταση στη Ρούμελη, που βρισκόταν σε κρίσιμο σημείο εξαιτίας των επιχειρήσεων του Κιουταχί και αναπτέρωσε το ηθικό των πολιορκημένων Ελλήνων στην Ακρόπολη της Αθήνας.

Πηγή: *Sansimera*

ΣΕΛΙΔΕΣ ΛΗΣΤΟΚΡΑΤΙΑΣ ΕΝ ΔΡΑΧΜΑΝΙΩ

Γράφει ο Παν. Γεωρ. Δημάκης, Υπεύθυνος Ιστορικού Αρχείου Δήμου Αμφικλείας Ελατείας • Email: pgdimakis@gmail.com

(Εφημερίς Εμπρός 21/8/1902)

Εκβίασις παρά τήν Λεβαδειάν.

Η σύλληψις τών εκβιαστών.

Ηγγέθη τηλεγραφικώς, προς το Αρχηγείον τής Χωροφυλακής, εκ Δραχμανίου, ότι εἰς τήν δημοσίαν οδόν Λεβαδειάς-Δραχμανίου, ἔλαβε χώρα ἡ ἐξῆς εκβίασις. Προχθές, ἐνῶ οἱ ἔμποροι Φιλίππου καὶ Ζουμπανάκης, μετέβαινον ἐκ Δραχμανίου εἰς Λεβαδειάν, αἴφνης, περὶ το μέσον τῆς οδοῦ ἐμφανίζονται ἄγνωστοι, οπλισμένοι μέχρις οδόντων, οἵτινες δι' ἀπειλῶν, ἠνάγκασαν τοὺς ἐμπόρους, νὰ τοῖς παραδώσωσι τὰ χρήματα, ἅτινα ἔφερον μεθ' αὐτῶν, τραπέντες εἴτα εἰς φυγὴν. Κατόπιν τῆς καταγγελίας τῆς εκβίασεως, εἰς τὰς ἀρχάς, τὰ ἐκεῖ στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα, ἐσπευσαν εἰς καταδίωξιν, τῶν εκβιαστών, οἵτινες, κατόπιν ζωηρὰς ἀντίστασεως, συνελήφθησαν. Φωτὸ 1

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΣΚΡΙΠ 5/11/1904

Ο Ανταποκριτής τῆς Εφημερίδος τῶν Αθηνῶν ΣΚΡΙΠ

τηλεγραφεί εκ Δραχμανίου...

Δραχμάνιον, 3 Νοεμβρίου 1904 (τοῦ ανταποκριτοῦ μας). Εχθές ἀφίκετο ἐνταῦθα ὁ ἐπόπτης, τῶν μεταβατικῶν ἀποσπασμάτων, ταγματάρχης κ. Ἰωαννίδης, μετ' ἀρκετῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως, καὶ συνέλαβε τοὺς ἀδελφούς, τοῦ ἐκ τοῦ χωρίου Μάνεσι, φυγοδίκου Ε. Ματσούκα, Γεώργιον καὶ Ἰωάννην, τοὺς ὁποίους ἀπέστειλεν εἰς τὸν Εἰσαγγελέα Λαμίας. Ἐπίσης ὁ κ. Ἰωαννίδης, ἐκάλεσε καὶ τὸν ἀδελφόν ἐτέρου φυγοδίκου, ὀνομαζομένου Καραδήμου. Δια τῶν συλλήψεων τούτων, ἐπιδιώκεται, ὅπως ἐξαναγκασθῶσιν, οἱ φυγοδικοὶ, καὶ, παρουσιασθῶσιν εἰς τὰς ἀρχάς. Σ. Σύντ. Ἡ φυγοδικία ἀπὸ καιροῦ, ἦταν συνήθης καὶ κάποτε ἀναπόφευκτη, μερικὲς φορές, ὄχι ἀδικαιολόγητη, λόγω τῆς ἀδυναμίας, τῶν πτωχοτέρων κατοίκων, στήν πληρωμὴ φόρων καὶ χρεῶν, εἶναι μάλιστα ἡ συνηθέστερη αἰτία, ἀλλαγῆς ἐπωνύμων καὶ ἀποφυγῆς, ἐγγραφῆς στο Δημοτολόγιο, ἢ ἀκόμα μετακίνησιν, ἀκόμη καὶ ἐκτὸς συνόρων, πού δὲν ἦσαν καὶ μακριὰ τότε... Καταγράφω ἀκόμη, ἀπὸ προσωπικὴ ἐμπειρία, ὀρισμένους φτωχοδιαβόλους, μεταπολεμικά, νὰ υποκρύπτονται, ἀπὸ γωνίας ἐν γωνία, περιμένοντας τὴν ἀποχώρησιν τοῦ κλητήρα ἢ ταμίᾳ, με τὰ ἐντάλματα... με τὸ ἐρώτημα στοὺς περαστικούς... Ἐφ'ὅτι οὐ κιαρατὰς ; ἢ ἀκόμα ; Ὅλοι γινώριζαν τότε ποιὸς ἦταν... οὐ κιαρατὰς...καὶ ἀνάλογα ἐπρατταν. Ἐπομένως ἡ φυγοδικία, πού ἀναφέρει ὁ ανταποκριτής, ἴσως νὰ οφείλεται ἐν χρέη, ὄχι ἀσυνήθιστα τότε, μετὰ τὸ ...δυστυχῶς ἐπτωχεύσαμεν..., τὸ Μονοπώλιο, τὸν Διεθνή Οἰκονομικὸ ἔλεγχον καὶ τὰ ἄλλα δεσμά, στήν ξυπόλητη ἀγροτικὴ περιφέρεια.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ*

Κατ' ἀπαίτησιν, τῶν ἐνταῦθα κατοίκων, ἀπευθυνόμεθα πρὸς τὸ σὸν ὑπουργεῖον, ἐπειδὴ ὑπάρχει ἐνταῦθα, ἔλλειψις ζῶων, ἐνεκεν τῆς περυσινῆς ἐπιτάξεως, καὶ, ἐπειδὴ ὁ χρόνος τῆς σπορᾶς ἐφθασεν, νὰ μεταφέρῃ τινὰ ἐκ τῶν ἐπιταχθέντων κτηνῶν, ὅπως ἐν δημοπρασίᾳ ἀγορασθῶσι.

Ἡ οδὸς Δραχμανίου-Δαδίου.

Ἡ οδὸς αὐτή, εὐρίσκετο εἰς τέλειον ξεχαρβάλωμα, ὄντος ἀδυνάτου, τινὸς νὰ διέλθῃ αὐτὴν καὶ μάλιστα ἀμάξης.

Δια τὸν κύριον ἀστυνόμον.

....Ἐπειδὴ καθ' ἑκάστην πρωΐαν, τῆς Κυριακῆς, γίνεται παραμέλησις τῆς, τῶν ἱερῶν καθηκόντων, ἤτοι συγκεντρώμενοι τινὲς, ἐμπροσθεν τῶν κρεοπωλείων, δὲν μεταβαίνουν, εἰς τὴν Θεῖαν λειτουργίαν. Διὰ τούτο, προτείνομεν, νὰ ληφθῇ ἐν μέτρον, δηλαδὴ, κατὰ τὴν ὥραν τῆς Θεῖας Λειτουργίας, νὰ κλείονται, ἅπαντα τὰ κρεοπωλεῖα, τὸ δε κρέας νὰ ἀγοράζεται, πρὸ τῆς λειτουργίας.

....Ἐφθασαν οἱ ἔθνοφρουροὶ μας ὅλοι, ἔχοντες ζῆλον νὰ μᾶς διηγούνται ἀτελειώτους

Φωτὸ 1. Ομάδα ληστῶν τῆς ἐποχῆς Σύντ. Οἱ ληστρικές ομάδες ἐγκαταστημένες, στα λημέρια καὶ τὰ δάση, ἐπέλεγαν πάντοτε σημεῖα στενά, ὅπως τοῦ Κραβασαρά (Παραποταμιῶν), ὅπου ἔρριπταν κλαδιά καὶ κορμούς δένδρων, στήν χωμάτινη στενωπὸ, ἀναγκάζοντας τοὺς ἱππεῖς, ἢ πεζοπόρους, ἢ ἀμαξηλάτες νὰ σταματοῦν καὶ νὰ τοὺς ληστεύουν. Τὴν πρακτικὴ αὐτή, περιγράφουν πολλοὶ περιηγητῆς, ὅπως καὶ τὴν ἀτυπὴ, στήριξη τῶν ληστῶν, ἀπὸ τὸν ἀγροδίαιτο πλῆθυσμό, λόγω καὶ τῶν δωρεῶν τῶν καὶ τῆς ἀποστροφῆς, πρὸς τὴν ἐξουσία, πού πολλές φορές ἦταν σκληρὴ καὶ ἀδική, συγχρόνως με τὴν ἀτυπὴ ἀνακατανομὴ πλοῦτου καὶ συναφεῖς δωρεῆς, πρὸς τοὺς ἀναξιοπαθούντες, βάσει ἐθμικοῦ Κώδικα.

Φωτὸ 2. Ὁ Σύλλογος Τεχνιτῶν Ελατείας μπροστὰ στο παλαιὸ Μοναστηράκι τῶν Ἁγίων Ἀπόστολων. Ἀριστερὰ διακρίνεται τὸ ἀρχαῖο τεῖχος ἐνῶ ὁ ναὸς εἶχεν ἰδρωθεῖ ὡς Ἁγίασμα ἐπὶ τῆς πηγῆς. Οἱ μακάριοι συμπολίτες μας, εὐσεβεῖς, ἐργατικοὶ καὶ ἀξιοὶ, καθήμενοι ἐξ ἀριστερῶν Δήμος Τσικλητάρης, Κυριαζῆς Μπάσος, Λεωνίδας Μαυραγάνης, Αθανάσιος Μαυραγάνης, Ἰωάννης Παλαντζᾶς.

διηγῆσαι. Μεταξύ αὐτῶν διακρίνομεν τὸν Λ. Δημητρακόπουλον, Κ. Τουρναβίτην κ.α.Ἦρχισαν ἀπὸ τούδε οἱ υποψήφιοι δήμαρχοι συζητοῦντες, θορυβούντες, ἀπειλοῦντες, χειρονομούντες, υποσχόμενοι κ.λπ..... Ὁ φέρελπις νέος κ. Ἰωάννης Δημακίδης, πλήρης σφρίγγους καὶ ἐλπίδων, ἀνεχώρησεν ὅπως καταταχθῇ, ὡς εθελοντῆς εἰς τὸν στρατόν. Τού εὐχόμεθα κατευόδιον ἀμὰ καὶ ἐπάξιον προβιβασμόν.....Ἐπὶ τῆ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων τοῦ ἐνταῦθα Ἑλληνικοῦ Σχολείου ἀφίκετο ὁ τοῖς πάσι ἀγαπητὸς Ἑλληνοδιδάσκαλος κ. Θεμ. Δρίβας.

* Ὡς ανταποκριτής, ἐν τρία τηλεγραφήματα υπογράφει, τὸ δραστήριον μέλος, τοῦ Συλλόγου Σπουδαστῶν Ελατείας, νεαρὸς ἰατρός Γεώργιος Χ. Χέβας γιὸς τοῦ Δημάρχου Χ. Χέβα, πού "έφυγε" νωρίς.Τὰ ἄλλα, εἶναι ἀνυπόγραφα, ἀλλὰ ἐξ ἴσου σημαντικά.

Φωτὸ 3. Το κωδωνοστάσιο τοῦ Ἀη-Δημήτρη με τὸ Ὁρολόγιο ἐν ἐκδοσῇ Γραμματοσήμου ΕΛ.ΤΑ.